

Bra bränsle för självkritik inom medicinen

Michel Foucault. **Klinikkens födsel.**
275 sidor. Köpenhamn: Hans Reitzels
Forlag, 2000. ISBN 87-412-3038-8.

Recensent: Carl-Magnus Stolt, professor i humanistisk medicin, Karolinska institutet, Stockholm, chefläkare, Södra Älvsborgs sjukhus, Borås.

Michel Foucault (1926–1984) blev med sina idéhistoriska och filosofiska studier om psykisk sjukdom, sexualitet, straff och makt legendarisk och mytomspunnen och kanske en av de mest omskrivna tänkarna under sent 1900-tal. Han var kontroversiell, och hans böcker är ingalunda lättlästa. Men han har berört de flesta viktiga frågor inom idéhistorien på ett djupt och originellt sätt. I och med det är han ständigt närvarande – och den som forskar och skriver i ämnet medicinhistoria kan inte förbigå honom med tystnad.

Medicinhistoria parat med medicinsk filosofi

Hans avhandling om vansinnets historia har till viss del en svensk bakgrund, eftersom han var verksam vid Uppsala universitet några år på 1950-talet. Men avhandlingen framlades i Frankrike. Ett antal år senare, 1963, kom så den nu till danska översatta boken om klinikkens födsel. Det är en inträngande medicinhistorisk och lika mycket medicinskt filosofisk text. Många medicinare med kännedom om Foucaults verk ser främst – och stöts bort av – hans konspiratoriska syn på medicinen och läkarna. Det är synd, för Foucaults idéer har såväl skärpa som sälta och utgör därför ett bra bränsle för självkritik inom medicinen.

Avhandlar den kliniska observationens betydelse

Foucault beskriver i den aktuella boken sjukhuset som en plats där man klassificerar sjukdomar. Sjukhuset liknar därvidlag en zoologisk trädgård, ett levande herbarium av sjuka, som han drastiskt uttrycker det. Sjukhuset är sjukdomens häckningsplats och kläckningsställe, fortsätter han. Man kan

säga att boken om klinikkens födsel handlar om den kliniska observationens historia och betydelse. Boken speglar ett viktigt skede i medicinens historia, när man började kunna följa ett sjukdomsförlopp mer kontinuerligt än de korta glimtar som praktiker fick vid sina hembesök. Klinikens och den slutna vårdens framväxt hade ett klart samband med den patologiska anatominns uppsving. Intresset och behovet av obduktioner var stort, och i Foucaults framställning intar giganten Xavier Bichat (1771–1802) en framträdande plats. Man kan naturligtvis fundera över om det är samma livskraft som ger en klinik dess berättigande idag – men det är en annan fråga!

Mänskligt liv medikaliseras

Foucault hävdar vidare att medicinen och läkaren medikaliserar områden av mänskligt liv. Allt fler mänskliga företeelser kom att inrymmas under medicinens domän: sex, dryckesvanor, barnuppfostran, olydnad, olust och sorg. Men i vilket syfte skedde denna medicinens expansion? Maktutövning hade Foucault svarat, där medicinare oftast i stället vill framhålla viljan att hjälpa. I denna skillnad ligger en angelägen självvrannnsaken besläktad med frågan hur man skiljer mellan godhet och självgodhet.

Idéhistorisk klassiker

Klinikkens födsel är tveklöst en idéhistorisk klassiker. Den är ingalunda lättläst, men faktum är att den kändes mer tillgänglig i den nu aktuella danska översättningen än den engelskspråkiga utgåvan från 1973. •

Särtryck

LÄKARTIDNINGEN

Lars Erik Böttiger har under många år intresserat sig för läkare vars litterära insatser gjort dem kända i vida kretsar. Ett resultat av detta är de uppskattade författarporträtt han skrivit i Läkartidningen.

I boken "Litterära läkare" presenteras hans artiklar i samlad form, tillsammans med flera nyinskrivna avsnitt. Sammanlagt porträtteras nitton märkliga personligheter, från François Rabelais och Tobias Smollet till Claes Anderson, Paal-Helge Haugen och Eva Ström.

Litterära läkare omfattar 176 sidor, är rikt illustrerad, inbunden med hårda pärmar.

Priset är
160 kronor.

Litterära läkare

Beställer härmed.....ex
av boken

namn

adress

postnummer

postadress

Insändes till LÄKARTIDNINGEN
Box 5603